

GRØNLANDS POSTSTEMPLER OG LUFTPOSTFORSENDELSER

Af kontorchef *K. Lindskog*

De første poststempler i Grønland er tidligere omtalt, og det blev anført, at de med en enkelt undtagelse var som de danske, men de var uden tidsangivelse.

Der er senere fremkommet flere poststempler på Grønland, og foruden Færingehavnen findes der også klokkeslet i stemplerne fra Danmarkshavn, Nanortalik, Ravns Storø, Tingmiarmiut, Færing Nordhavn, samt i de tre store stempler fra Daneborg, Prins Christians Sund og Kangerdlugssuak, der er i den danske særstempel størrelse. Klokkeslettet står ikke fast, idet der kan fremvises forsendelser med forskellige tidspunkter i stemplet.

Nogle af de første poststationer er blevet nedlagt, andre har fået udskiftet det første stempel med nye stempler af anden type.

Der er grundlag for at specialisere sig med at samle de mange forskellige poststempler fra Grønland, især nu hvor der yderligere er kommet 62 stempler mere.

Forsendelser fra Grønland, der nedlægges i skibsbrevkassen, og således ikke bliver afstemplede i Grønland, indleveredes tidligere til Købmagergades postkontor til afstempling over frimærkerne med et særligt stempel med teksten „*Fra Grønland*“ i rektangulær ramme. Ved siden af frimærkerne stempledtes forsendelserne med dagstemplet for København K.

Senere er disse forsendelser blevet overgivet til Styrelsens kontor til afstempling med kontorets stempel. Der har herefter været anvendt de skiftende kontorstempler såvel for post, der indleveredes på kontoret i København til fremsendelse til Grønland som for post fra skibsbrevkasserne.

Der blev først anvendt et almindelig rundt stempel med teksten *Grønlands Styrelse* - derefter et stempel i særstempelstørrelsen med teksten *Grønlands Departementet* - for nu til sidst stemplet *Grønlands Postkontor - København K.*

Der har også været anvendt særstempler i Grønland, det første var til afstempling af brevkort, solgt til fordel for Dansk Nordostgrønlands Ekspedition 1938-39.



Grønlandske frimærker afstemplede med forskellige stempler efter ankomst til København.

Kortene kostede 1 krone, og de blev forsynede med dansk frimærke af afsenderen og afstemplet på den nordligste breddegrad for ekspeditionen. Stemplet havde teksten: *Dansk Nordostgrønlands Ekspedition - Hilsen fra 81° 50' - 18-5-39 - 1938-39*, og ved ankomsten til København blev kortene ankomststemplede med forskellige Københavner stempler.

I 1948 fremkom følgende meddelelse fra Generaldirektoratet:

Der er givet Dansk Pearyland Ekspedition Tilladelse til i Pearyland, Nordgrønland, at afstemple de paa et af Ekspeditionen fremstillet Brevkort klæbede grønlandske Frimærker med et til Ekspeditionen fremstillet særligt Dagstempel, med Tekst *Pearyland - Nordgrønland*. (Stemplet fik datoen 1. august 1948).

Kort med Motiv fra Lejren i Jørgen Brønlunds Fjord koster 2 Kroner og bliver frankeret med 15 Øre grønlandsk Frimærke. Kort med Motiv fra Svovlvulkan i Jørgen Brønlunds Fjord koster 5 Kroner og forsynes med et helt Sæt Frimærker.

I 1957 blev der fra 22.-11. - 25.-12. ved poststationen Sdr. Strømfjord benyttet et særstempel med tegning af julemanden og teksten: *Jul i Grønland*.

I 1928 var der en uheldig prøveflyvning, idet maskinen faldt ned i Grønland, og der findes ingen postforsendelser derfra.

Den 9. juni 1929 startede derimod den svenske flyver Allan Ahrenberg sammen med baron Flodén, der financierede foretagendet, med en tysk en-motors Juncker maskine fra Stockholm for via Island og Grønland at flyve til New York. Forsendelserne fra Stockholm er forsynet med et stort særstempel med afbildning af en flyvemaskine og et posthorn samt i siderne Frihedsgudinden og Stadshuset i Stockholm, i midten står: *Stockholm - New York - 1929 - Luftpost.*

Der skulle startes fra Reykjavik den 9. juni, og forsendelserne derfra er afstemplede med det almindelige stempel med denne dato. Det gik desværre ikke så godt, idet Ahrenberg måtte vende om og flyve tilbage til Reykjavik. Der blev foretaget flere startforsøg, men først den 26. juni blev det til alvor, og man må vel i forvejen have håbet, at det gik godt denne gang, idet forsendelserne atter er stemplede med denne dato.

Flyveren måtte dog nødlande ved Ivigtut, og det lykkedes ikke at fortsætte flyvningen, hvorfor forsendelserne blev ekspederet med skib til New York og ankomststemplede der den 9. eller 11. september.

Den 20.-26. august 1930 blev der foretaget en flyvning af den tyske flyver von Gronau fra Warnemünde via Island til Grønland og derfra til Labrador og videre til New York. Denne flyvning og den efterfølgende det næste år var forløbere for den tyske films-ekspedition til Grønland i 1932.

Den 8. august 1931 startede von Gronau atter med samme mandskab som året før på en flyvning fra øen Sylt til Trangisvaag på Færøerne, hvor flyverne blev et par dage. Derefter gik turen til Grønland, hvortil de ankom den 13. august og landede ud for kolonien Scoresbysund. Den 15. august var det så gunstige vejrforhold, at man startede på turen over indlandsisen fra østkysten til vestkysten og landede ved Godthåb. Fra Grønland gik turen via Labrador til Chicago og New York. Forsendelserne er forsynede med stempler fra *Berlin, Reykjavik, Scoresbysund, Kolonien Godthaab, Harrison, Long Lac Spi Ont, Chicago* samt et rødt særstempel om flyvningen.

Vi kommer nu til den store sensation indenfor filatelen under området *Grønland*. Det drejer sig om det privat fremstillede grønlandske luftpostmærke.

Universal film financierede en international ekspedition, som under direktion og ledelse af Dr. Fanck producerede filmen „SOS Iceberg“ på nordvestkysten af Grønland. Den tyske militærflyver Ernest Udet var med på ekspeditionen, og en aften var han sammen med den kendte amerikanske kunstmaler Rockwell Kent. Her besluttede de at fremstille et luftpostmærke til brug for forsendelserne, der blev befordret med Udet's flyvemaskine til den nærmeste koloni. Beta-

lingen, 10 øre pr. mærke, skulle gå til hjælp ved bygning af et forsamlingshus i Igdlorssuit.

Lige så forvovne og halsbrækkende som Udet's flyvermæssige præstationer var - fra luften styrtede han i rasende fart ned for i forbifarten med et fra maskinen nedhængende anker at opfange postsækken - lige så eventyrlige er de omstændigheder, som knytter sig til dette mærkes fremstilling.

Det lyder så ligetil, når man siger, at mærket blev fremstillet i Igdlorssuit, men det er det nu alligevel ikke. Der fandtes ikke noget trykkeri, ejheller var der nogen, der var i besiddelse af trykfarve, der kunne anvendes til en sådan fremstilling af frimærker.

Dog var der som anført kunstmaleren Rockwell Kent, og han skar mærket ud i ahorn træ. Clicheen blev påsmurt oliemaling i en brunrød farve, der er meget varierende, idet alle mærkerne ikke er blevet fremstillet på een gang. Denne fremstilling foregik ved, at clicheen, efter at have fået påført lidt maling, blev sat over et stykke papir, og derpå slog man med en hammer ovenpå, således at der fremkom et aftryk af mærket på papiret.

I bogen om Rockwell Kent og hans produktion „*Rockwellkentiana*“ står der følgende om det grønlandske luftpostfrimærke:

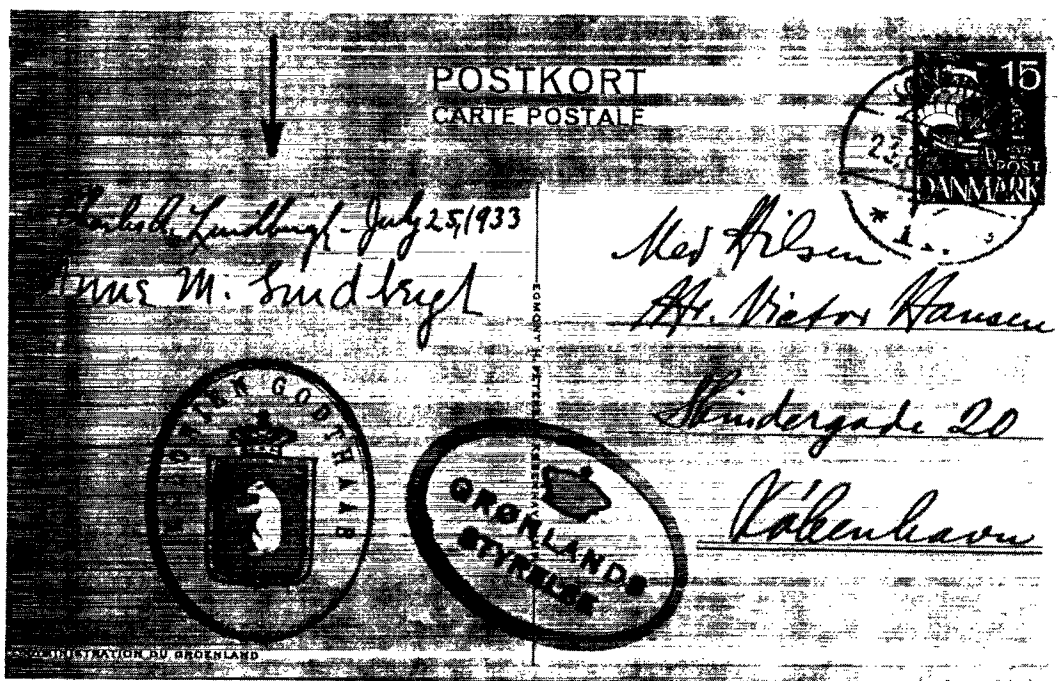
Greenland Air Mail - Wood engraving on maple 1⁵/₈ × 1¹/₄" 1932 - A bird with a letter against a background of sea and mountains, with the lettering 10 Øre - 1. grønlandske Luftpost. Cut in Greenland in the summer of 1932 on occasion of the establishment of an air mail service in Umanak district by voluntary services of the noted flyer, Udet. About fifty proofs printed by hand with oil paint and a hammer by Rockwell Kent, in Greenland.

Funds from the sale of stamps went toward the building of a dance hall for the natives. (5 Kroner or about 90 cents). In addition, about one hundred proofs were printed by Elmer Adler. All proofs printed in sanguine.

Mærket var naturligvis ugummieret, og filmsekspeditionens medlemmer fastklæbede mærkerne med de klistermidler, som de rådede over.

Mærket blev første gang taget i brug den 18. juni 1932, og der blev ikke fremstillet flere mærker, end der efterhånden blev brug for. Der er således ikke tale om nogen restbeholdning af mærkerne.

Den danske bestyrer ved udstedet *Igdlorssuit* erklærede mærket for obligatorisk for luftpostforsendelser, der skulle forsendes med flyveren Udet derfra til kolonien Umanak. Mærkerne er afstemplede i *Nugatsiak*, hvor ekspeditionen også arbejdede. Ved siden af er der så stemplet *Igdlorssuit* samt *Kolonien Umanak*. Derfra er forsendelserne afsendt på almindelig måde pr. skib til København, hvor de atter er stemplede med *København K* eller *Omk*. Ankomststemplingen er såvel i efteråret 1932 som i foråret 1933. Forsendelserne er også forsynede med et



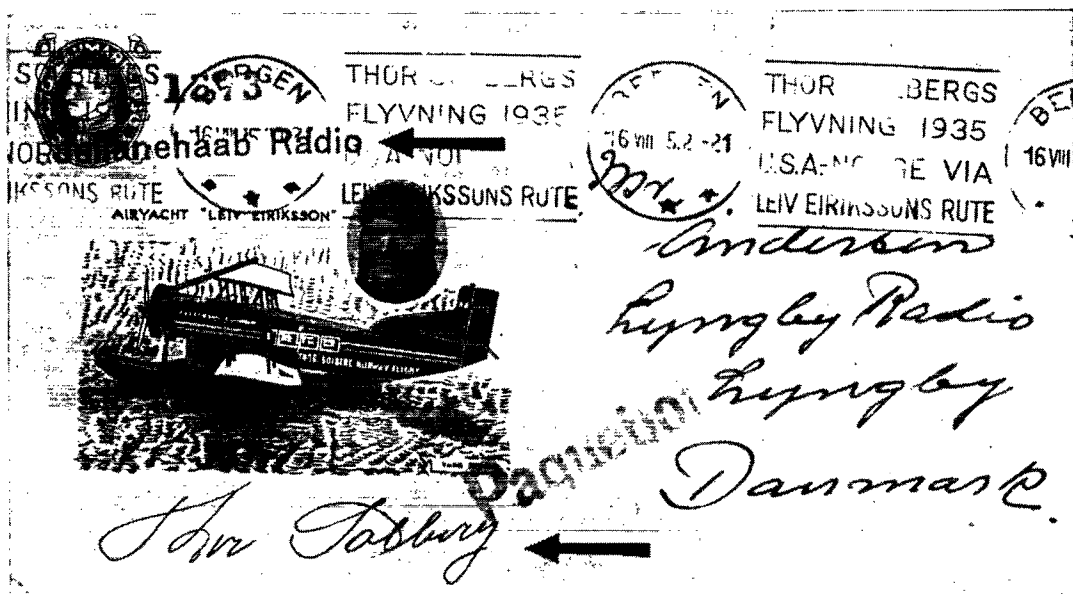
Forsendelse fremsendt med flyveren Lindbergh fra Godthaab til København og forsynet med flyverparrets autografer.

rødt, ovalt særstempel med teksten: *Universal - Dr. Fanck* og derunder *Greenland Expedition*.

Det er dog ikke alle forsendelserne, der har det sidste stempel, men så er der til gengæld nogle af dem, der er forsynet med flyverens autograf. Heller ikke alle forsendelser fra disse flyveture er forsynet med luftpostmærket, og da der ikke stod dato i de grønlandske stempler på det tidspunkt, kan det ikke lade sig gøre at identificere disse forsendelser som hørende til perioden før fremstillingen af luftpostmærket. Forsendelserne er alle blevet stemplede længe efter i København, og de er blevet samlet sammen fra mange flyvninger i Umanak, før de er videresendt med skibet til Danmark.

Den flyvende familie G. R. Hutchinson startede den 23. august 1932 fra New York via Labrador på en flyvetur til England, og den mellemlandede i Godthåb i Grønland. Derfra er der medbragt post på turen videre frem, der dog endte med en nødlanding 40 miles fra Angmagssalik. Posten blev derfra sendt pr. trawler til Aberdeen.

Charles and Mrs. Lindbergh foretog den 10. juli til den 23. august 1933 en flyvning fra College Point (USA) via Nfd.-Labrador til Grønland, hvor de mel-



Original kuvert fremsendt med Thor Solberg flyvningen fra Julianehaab til Bergen.

lemlandede ved Godthåb og Julianehåb. Derfra gik turen til Shetlandsøerne og derfra til København. Der er afsendt post fra Godthåb og fra Julianehåb såvel til København som til aflevering i Reykjavik, hvorfra den er ekspederet med skib til Bergen og derfra med toget til København. Forsendelserne er ankomststemplede i København den 23. august 1933.

Der blev i 1934 foretaget en del flyvninger over Grønland, men det er ikke bekræftet, at der har været befordret post med disse ture.

Den 18. juni 1935 startede Thor Solberg sammen med sin radiooperatør Paul Oscanyan fra Floyd Bennett Field, Brooklyn, New York, i en rigtig cyclonstærk Loening amfibisk maskine med Bergen i Norge som mål.

Turen gik over Labrador, hvorfra der startedes den 28. juli på turen direkte til Julianehåb i Grønland. Efter et par dages ophold fløj man til Angmagssalik på østkysten og derfra til Reykjavik og videre til Bergen.

Der er befordret post på hele ruten, og de almindeligste forsendelser er afstemplede i New York og sendt direkte til Bergen, hvor de er ankomststemplede den 16. 8. 1935 med rullestempel med teksten: *Thor Solbergs - Flyvning 1935 - USA-Norge via - Leiv Erikssons Rute*. Kuverterne er påtrykt et billede af Thor Solberg og amfibieplanet på vandet. De er for det meste signeret af Thor Solberg.

De sjældneste kuverter er afsendt fra Julianehåb og fra Angmagssalik. Der findes almindelige kuverter fra Julianehåb, frankeret med danske frimærker overtrykt med skrivemaskine: *Luft- post Solberg* i tre linier. De er afstemplede med det ovale kolonistempel i Julianehåb og ankomststemplede i Reykjavik den 8. VIII. 35. Såfremt de er videresendt derfra med skib, er de ankomststemplede i København den 14. 8. 35. Forsendelser, der fra Grønland er befordret direkte til Bergen, er ikke stemplede i Reykjavik, men har i stedet det ovenfor anførte rullestempel fra Bergen den 16. VIII. 35.

Der kan således blive tale om nedenstående katalogisering angående forsendelser fra Grønland.

Julianehåb - Angmagssalik -
Julianehåb - Angmagssalik - Reykjavik -
Julianehåb - Angmagssalik - Reykjavik - Bergen - København
Julianehåb - Angmagssalik - Reykjavik - København
Angmagssalik - Reykjavik
Angmagssalik - Reykjavik - Bergen - København
Angmagssalik - Reykjavik - København

Næsten alle forsendelserne er forsynede med Thor Solbergs autograf.

Efter krigen benyndte flyvninger fra Danmark til Grønland den 14. juni 1946 med en Boeing B-17 maskine, en flyvende fæstning, der fik navnet „Store Bjørn“, og den førtes af luftkaptajn Michael Hansen. Den landede samme dag på den amerikanske luftbase ved Narssarssuak, Bluie West One.

I de efterfølgende år blev der foretaget en del flyvninger fra Danmark til Grønland og retur. Flyvebasen Bluie West ligger på 61° 9' nord og 45° 25' vest. Afstanden i luftlinie til Julianehåb er ca. 60 km, men der er ingen forbindelse over land, og ad søvejen er afstanden ca. 80 km.

I 1948 blev der også foretaget et par flyvninger på østkysten bl. a. fra Zackenberg via Danmarkshavn til Dansk Pearyland Ekspedition og retur til Reykjavik, hvorfra posten blev befordret med den ordinære rutemaskine til København.

Efter forsøgsflyvningerne til Bluie West overtog SAS ruten til Grønland i 1949, og den blev befløjet med Douglas DC 4 maskiner. Det var maskinerne „Rolf Viking“ og „Dan Viking“, der udførte flyvningerne det første år.

Den direkte afstand mellem Kastrup og Bluie West One over indlandsisen er 3327 km, medens afstanden sønden om Kap Farvel bliver 3574 km. Flyveruten var beregnet til at gå via Prestwick og Keflavik lufthavn ved Reykjavik til luftbasen i Sydgrønland.

En katalogisering af flyvningerne fra det første år vil komme til at se således ud:

- 1949 -

² / ₅	1. tur	<i>København - Prestwick - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ³ / ₅
⁵ / ₅	1. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ⁶ / ₅
⁹ / ₅	2. tur	<i>København - Prestwick - direkte Bluie West One . .</i>	ank. ¹⁰ / ₅
¹¹ / ₅	2. retur	<i>Bluie West One - Prestwick - København</i>	ank. ¹² / ₅
¹⁶ / ₅	3. tur	<i>København - Prestwick - direkte Bluie West One . .</i>	ank. ¹⁷ / ₅
¹⁸ / ₅	3. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ¹⁹ / ₅
²³ / ₅	4. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ²⁴ / ₅
²⁵ / ₅	4. retur	<i>Bluie West One - Keflavik - København</i>	ank. ²⁶ / ₅
³⁰ / ₅	5. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ³¹ / ₅
¹ / ₆	5. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ² / ₆
¹³ / ₆	6. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ¹⁵ / ₆
		Ophold i Keflavik under dårligt vejr	
¹⁶ / ₆	6. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ¹⁷ / ₆
²⁷ / ₆	7. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ²⁸ / ₆
²⁹ / ₆	7. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ³⁰ / ₆
³ / ₇	8. tur	<i>København direkte til Bluie West One</i>	ank. ³ / ₇
		Hærens maskine, der blev på Grønland	
²⁰ / ₈	9. tur	<i>København direkte til Bluie West One</i>	ank. ²⁰ / ₈
²¹ / ₈	9. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ²¹ / ₈
⁹ / ₁₀	10. tur	<i>København - Keflavik - Goose Bay - Bluie West One</i>	ank. ¹⁰ / ₁₀
¹¹ / ₁₀	10. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ¹² / ₁₀
¹² / ₁₁	11. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ¹² / ₁₁
¹³ / ₁₁	11. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ¹⁴ / ₁₁
²⁶ / ₁₁	12. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ²⁶ / ₁₁
²⁸ / ₁₁	12. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ²⁹ / ₁₁
³ / ₁₂	13. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ³ / ₁₂
⁴ / ₁₂	13. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ⁵ / ₁₂
⁴ / ₁₂	14. tur	<i>København - Keflavik - Bluie West One</i>	ank. ⁵ / ₁₂
		Ophold i Keflavik under dårligt vejr	
⁶ / ₁₂	14. retur	<i>Bluie West One direkte til København</i>	ank. ⁷ / ₁₂

De ovenfor anførte data er selve afgangsdagene og ankomstdagene, og der er intet i vejen for, at forsendelserne kan være afstemplede et par dage før afgangen fra København. Såfremt de er ankomststemplede i Grønland, er denne stempling foretaget i Julianehåb, og der er i enkelte tilfælde gået flere dage, før posten er nået frem dertil.

Forsendelserne fra Grønland er således også afgangsstemplede flere dage før den ovenfor anførte dato af hensyn til transporten fra Julianehåb til luftbasen, der

ikke har noget stempel. Der findes ganske vist et amerikansk feltpoststempel - A. P. O. 858 -, men det anvendes kun til post fra militæret. Denne post afsendes direkte til New York. Der kan samles en hel samling af de forskellige A. P. O. stempler.

Opdeling af den enkelte tur ser f. eks. for førsteflyvningen således ud:

Afgang	København	den 2. maj kl. 23.07	. . . 1088 km til
ankomst	Prestwick	den 3. maj kl. 2.38	
afgang	Prestwick	den 3. maj kl. 4.36	. . . 1385 km til
ankomst	Keflavik	kl. 9.03	
afgang	Keflavik	kl. 11.04	. . . 1198 km til
ankomst	Bluie West One	kl. 16.10	
afgang	Bluie West One	den 5. maj kl. 14.59	. . . direkte flyvning
ankomst	København	den 6. maj kl. 1.05	

I 1950 fandt den første flyvning sted den 4. maj fra København, og der blev dette år også foretaget en del særflyvninger med Catalina maskiner fra vestkysten til østkysten og også direkte fra København til østkysten til Pearyland Ekspeditionen.

Den 19. maj afsendtes post med den ordinære maskine til B. W. I, og derfra blev posten fløjet med en Catalina maskine til østkysten og nedkastet over Angmagssalik og Tingmiarmiut. Senere er der også nedkastet post ved kolonien Scoresbysund.

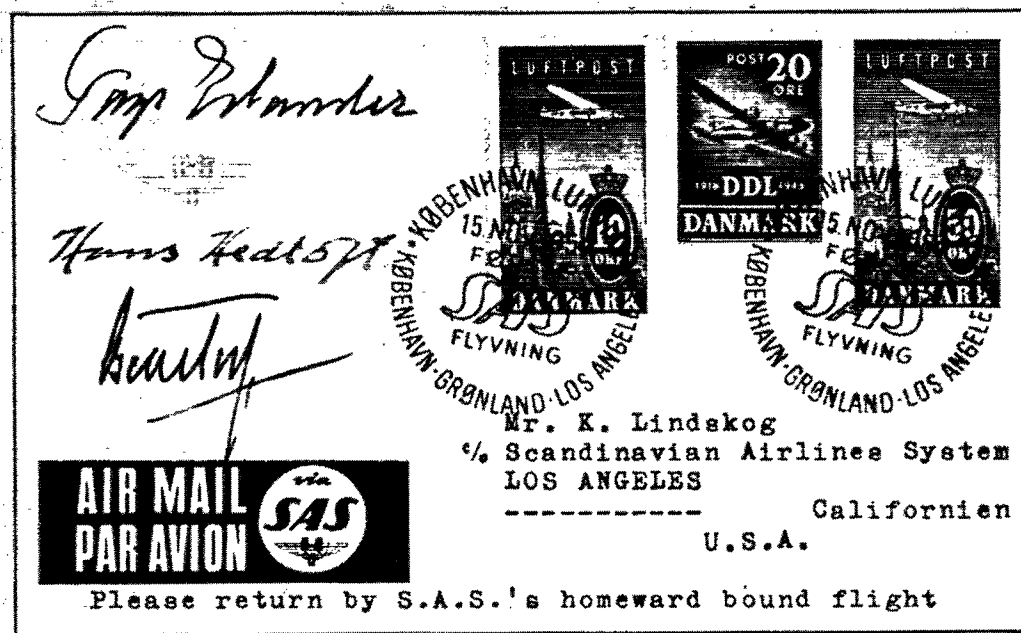
Der har været befordret post med den ordinære rutemaskine til Island, og derfra er posten befordret med Catalina maskine til Narssarssuak.

I juli og august måned fandt en del særflyvninger sted til og fra Pearyland Ekspeditionen i Nordøstgrønland. Posten blev i juli måned fremsendt fra København med s/s Godthåb til Daneborg. Derfra er den fløjet til Zackenberg - Danmarkshavn - Brønlundsfjord. I august måned blev posten fremsendt med den ordinære rutemaskine til Reykjavik, hvorfra den blev hentet af ekspeditionens Catalina maskine, der via Ella Ø fløj til Brønlundsfjord. Maskinen returnerede via Danmarkshavn - Zackenberg - Ella Ø - Reykjavik til København.

I 1952 fandt den civile jomfruflyvning sted over jordens top, og det blev „Scandinavian Airlines System“, der indledte polarruten med afsendelse af Super-Cloudmasteren „Arild Viking“ med chefpilot Povl Jensen. Starten fandt sted den 19. november kl. 8.30 fra Los Angeles, d. v. s. kl. 16.30 GMT. Flyveturen er på 9550 km, og der mellemlandedes i Edmonton og Thule. Den 20. november kl. 21.48 landede maskinen i København efter en tur på 23 timer og 47 minutter.

Det var en virkelig historisk begivenhed indenfor nordisk luftpost, ja, indenfor luftposten og luftfarten i det hele taget.

Det var i sidste øjeblik lykkedes SAS at få fremstillet nogle særkuverter til fremsendelse med denne flyvning. Kuverterne var forsynede med et rødt sær-



Kort fra første flyvningen 1954 forsynet med de tre nordiske statsministres autografer.

stempel i Los Angeles, der viste flyveruten samt teksten: *S. A. S. First Exploratory Polar Flight - Nov. 19. 1952*, og de blev ankomststemplede i København lufthavn 20.11.52.2145 og forsynede med et mærke til 2 kroner, der gik til Grønlandshjælpen. Da der ikke var mærker nok til alle forsendelserne, blev nogle af kuverterne kun forsynet med et stempel med tekst: *Grønlandshjælpen 2 kr. betalt*.

De 6500 kuverter blev meget hurtigt udsolgt, og de er nu et smukt minde om den storslåede bedrift indenfor luftfartens historie.

Samme efterår var der blevet anlagt en flyvebase ved Mestersvig i Østgrønland, og chefpilot Hedall Hansen var den første, der landede på basen med en SAS-maskine. Der er også her blevet fremsendt post med de forskellige flyvninger til og fra Mestersvig, men der findes intet postkontor deroppe, så forsendelserne er enten ikke afstemplede eller også er de forsynet med mineselskabets gummi-stempel *Mestersvig* og dato.

1953 - den 23. maj startede SAS-maskinen „Hjalmar Viking“ DC-6B fra Gardermoen flyveplads ved Oslo på den første vestgående flyvning via Thule til Tokyo og derfra ad den almindelige rute via Bangkok - Karachi til København og Oslo, altså hele jorden rundt. Der blev afsendt post med særlige brevkort fra Oslo til Tokyo og fra Oslo hele jorden rundt. - Der har også været enkelte forsendelser

med fra luftbasen ved Thule, og de er afgangsstemplede den 23. maj med det amerikanske feltpoststempel A. P. O. 23 og forsynet med amerikanske frimærker.

Der er også forsendelser afstemplede den 23. 5. 1953 i Thule og frankerede med grønlandske frimærker. Disse forsendelser er meget sjældne, da det kun er et rent tilfælde, de er kommet med på turen.

Udover de almindelige luftpostforsendelser til og fra Grønland finder der af og til særflyvninger sted til østkysten med post til Mestersvig, samt også med nedkastning af post til de øvrige beboede steder på østkysten, såsom Angmagssalik, Scoresbysund, Daneborg og Danmarkshavn og til udstederne Kap Tobin og Ella Ø.

Fra postvæsenet fremkom der den 13. oktober 1954 følgende meddelelse:

Den 15. november d. å. udfører Scandinavian Airlines System sin første ruteflyvning fra København til Los Angeles via Grønland. I den anledning vil der blive fremstillet et særligt dagstempel, hvis udseende er som vist på forsendelsen ovenfor.

Luftpostforsendelser til USA, der ønskes afstemplet med dette særstempel og befordret med nævnte flyvning, må indsendes i frankeret kuvert eller indleveres direkte til København lufthavn postkontor, Kastrup.

Kun post til USA vil blive afstemplet med særstemplet.

Dette blev dog ændret ved en ny meddelelse den 27. oktober, hvori det blev meddelt, at der også medførtes breve og brevkort til poststationen Sdr. Strømfjord på Grønland. Forsendelserne til denne første flyvning kunne frankeres med landsportotakst uden tillæg for luftpostbefordringen.

Den kongelige grønlandske Handel havde også udsendt et cirkulære - brev nr. 23063 - journ. nr. 370/54 - hvori der stod:

I anledning af, at Scandinavian Airlines System fra den 15. november d. å. påbegynder ruteflyvning mellem Skandinavien og Los Angeles med mellemlanding ved Sdr. Strømfjord i Grønland, har Grønlands Postvæsen til erindring om den første ruteflyvning ladet fremstille et særstempel, hvormed alle breve, der den pågældende dag afsendes fra den nyoprettede poststation Sdr. Strømfjord til København, vil blive stemplet.

Stemplet får følgende tekst: *Sdr. Strømfjord - 15. nov. 1954 - SAS-ip - Kalatdlit Nunat - Avqusardlugo - Tingmerqar - Nera - København.*

Stemplets grønlandske tekst betyder „SAS's første flyvning over Grønland“.

Den 11. november afsendtes en flyvemaskine med den post, der skulle afstemples og afsendes med den første rutemaskine fra Sdr. Strømfjord, og denne maskine havde også almindelig post med til Grønland.

„Helge Viking“ startede fra København kl. 20.10 den 15. november, og kl. 0,05 startede „Royal Viking“ fra Los Angeles, begge maskiner for at flyve over Grønland i hver sin retning ved åbningen af Polarruten.



Forsendelse stemplet med særstemplet i Sdr. Strømfjord og fremsendt med første-flyvningen til København.

Der var fremstillet særstempler til posten fra Oslo, Stockholm og Wien samt et ekstra stempel ved siden af poststemplet fra posten i Frankfurt. Der var sådan set på forhånd lagt op til den helt store begivenhed indenfor filateliens.

Skal man opstille en katalogisering af forsendelserne, vil den se sådan ud:

1954 - 15.-11. København - Sdr. Strømfjord -
 København - Sdr. Strømfjord - Los Angeles
 Los Angeles - Sdr. Strømfjord - København
 Sdr. Strømfjord - København -

idet der ikke blev afsendt post fra Los Angeles til Sdr. Strømfjord, ej heller derfra til Los Angeles.

Den 9. marts 1955 meddelte den kgl. grønlandske Handel:

I slutningen af indeværende måned vil der med befordring via Sdr. Strømfjord blive forsøgt nedkastning af brevpost ved Egedesminde, Umanak og Upernavik. Brevposten (brevkort og breve indtil 20 gr) frankeret med landsporto, modtages på Grønlands postkontor indtil fredag den 18. ds.

Til videreforsendelse med forefaldende slæde- eller skibslejlighed fra Egedesminde medtages ved samme lejlighed tilsvarende brevpost til Christianshåb, Jacobshavn, Godhavn og Qutdligssat.

Disse poststationer i Grønland er ikke forvænt med post fra Danmark i vintermånederne, og det blev til afsendelse af 12 store postsække, der først blev sendt med den ordinære polarrute-maskine til Sdr. Strømfjord.

En C-47 militærmaskine overtog postsækkene i Sdr. Strømfjord, og maskinens mandskab blev udrustet med polardragt, faldskærme og polarudrustning, før der startedes på den lange postrute op langs Grønlands vestkyst. Den danske forbindelsesofficer i luftvåbnet, kaptajn Han Halken, var med som en slags flyvende postmester.

Vejret var strålende solskin, og mandskabet har også været i søndagshumør, idet posten blev kastet ned til hver eneste plads i stedet for som omtalt i meddelelsen kun til tre kolonier.

Flyveruten varede ca. fem timer, og da de flyvende „landpostbude“ nåede hjem til Sdr. Strømfjord, havde de tilbagelagt 1400 km.

Den næste store begivenhed fandt sted i 1957, og postvæsenet udsendte den 6. februar følgende meddelelse herom:

Den 24. februar d. å. udfører Scandinavian Airlines System sin første ruteflyvning fra København til Tokyo via Nordpolen. Der vil i den anledning blive fremstillet et særligt dagstempel med tekst: *København lufthavn - 1. ordinære flyvning til Tokyo via Nordpolen SAS.*

Der var fremstillet særstempler i Oslo og Stockholm samt i Tokyo, hvorfra der samme dag blev afsendt den første rutemaskine hertil.

Ingen af maskinerne mellemlandede på Grønland, men jeg mener, at flyvningen alligevel har tilknytning til Grønland som sådan, og materialet hører ind under området - luftposten til og fra Grønland.

Der er mange områder at samle på, og der skal her lige omtales de mange breve til „Santa Claus“, som de engelske og amerikanske børn tror bor på Grønland.

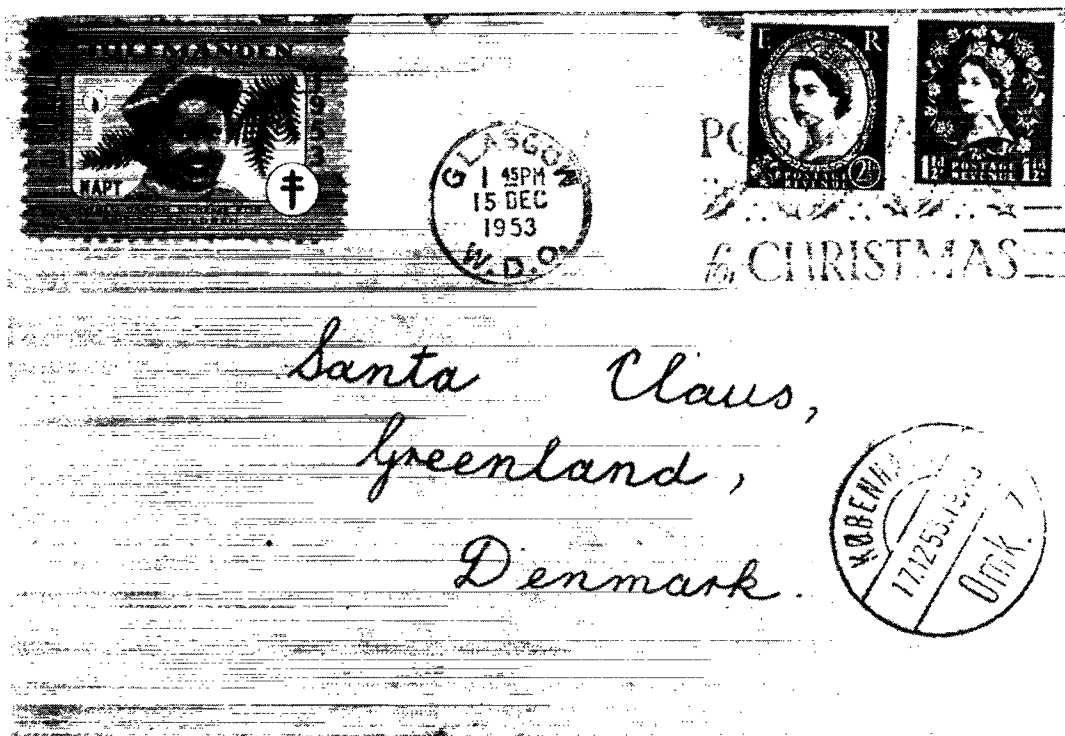
Allerede i trediverne modtog Grønlands Styrelse enkelte breve fra børnene adresseret til Santa Claus i Greenland. En del af disse breve blev besvaret af funktionærerne i Styrelsen.

Efter krigen dukkede disse julebreve atter op, og kolonibestyrer Kaj Jensen og frøken Gerda Stauning begyndte at besvare dem. Det blev efterhånden for stort et arbejde, og i 1949 svulmede posten op til ca. 10.000 forsendelser.

Det lykkedes at overtale Turistforeningen for Danmark til at besvare brevene, og der blev indlagt et billede af en isbjørn på isen samt H. C. Andersens eventyr „Den lille pige med svovlstikkerne“. Omkostningerne beløb sig til ca. 2000 kr.

Men allerede i 1950 var man oppe på ca. 120.000 forsendelser, og det var et meget stort arbejde at besvare alle disse småbreve og fremsende brev med billede og et nyt eventyr af H. C. Andersen, ligesom det kostede mange penge. - Disse penge er vel ellers givet godt ud, da det er en af de fineste turistreklamer for Danmark og Grønland.

Arbejdet er derfor blevet fortsat år for år, og i 1957 overtog SAS den økonomiske del, hvorved det udsendte brev blev lidt reklame for SAS samtidig med.



Engelsk forsendelse med det særlige engelske mærke „Julemanden“.

Dette område med brevene til julemanden kan så passende udvides til også at omfatte julemærker med grønlandsk motiv.

Der har heraf endnu kun været udsendt julemærket fra 1921 - den lille grønlanderpige - tegnet af kunstmaleren greve Harald Moltke. - Mærkerne kan samles i enkeltstykker, fireblokke samt i hjørnestykker med arknummer, idet arkene er nummererede fra 1 til 25. - Ja, så findes der også udkast og prøvetryk til mærket.

Endvidere har der været grønlandere på julemærket fra 1953, altså jubilæumsjulemærket. Her er der mere at gøre for samlerne, idet alle 50 mærker i arket er forskellige, men der er dog kun 13 af mærkerne med grønlandere. Skal man så have dem i de forskellige skalatryk såvel utakket som takket, samt enkelt-hjørnestykker med numrene fra 1 til 25 - det er nemlig så viseligt, at hjørnemærket med nummeret også er med en grønlander på - ja, så bliver der alligevel en pæn samling ud af dette område alene.

Det er hvert år meget hemmeligt, hvordan julemærket kommer til at se ud, og der passes meget på, at hemmeligheden ikke kommer ud.

Men i 1953 havde man glemt at tage hensyn til luftpostbefordringen fra Grønland. Breve afsendt og afstemplede sidst i oktober fra Julianehåb var blevet frem-

sendt pr. luftpost hertil, og allerede den 5. november udbragte postvæsenet selv disse breve med den store hemmelighed på. - Mærket skulle først udkomme den 13. november i forbindelse med den store jubilæumsudstilling „Caritas“ i København.

Det var atter en morsomhed indenfor filatelen, når man samler på området Grønland.

Det er, som det fremgår af ovenstående artikel, et righoldigt og meget interessant område at samle på Grønlands Pakke-porto-mærker, frimærker, stempler og hvad dertil hører.

Man kan begynde med et eller andet lille område og opbygge det, og så er man allerede indfanget - vel på samme måde, som de, der rejser deroppe i Grønland, bliver indfanget af landets storslæde natur.

Der er ingen vej tilbage, man må fortsætte, der er allerede blandt det indsamlede materiale, ting der hører ind under andre områder, end det man oprindeligt var begyndt at samle. Man forsætter derfor lige så stille ind i det ene nye område efter det andet, og det gode ved alle disse små områder er, at der ikke er noget af materialet, der endnu er katalogiseret rigtigt.

Gennemførelsen af moderniseringen og indpasningen af Grønland i Danmarks økonomiske, erhvervsmæssige og politiske liv kræver ny målsætning til fremme af et godt arbejdsfællesskab.

Det er af stor betydning for dette arbejde, at interessen for de grønlandske forhold fremmes, og jeg håber, denne artikel på sit område må hjælpe med hertil.

